

Brett McCracken

The Wisdom Pyramid: Feeding Your Soul in a Post-Truth World

Wheaton: Crossway, 2021., 188 str.

Vjerojatno se većina onih koji ovo čitaju sjeća hranidbene piramide iz udžbenika predmeta kao što su Priroda i društvo ili Biologija iz osnovne i srednje škole. Upravo na taj način autor zanimljivim stilom koji podsjeća na hranidbenu piramidu pokušava privući pozornost na kršćansku piramidu življenja i hranjenja u ovom svijetu post-istine, gdje činjenice ne vrijede, gdje osjećaji presuđuju i gdje je „prehrana“ informacijama toliko loša da ugrožava život i percepciju kršćanina. Naslovnica, koja jest važan dio knjige, stavlja Riječ Božju na dno piramide, a iznad Riječi nižu se crkva, priroda (stvorenje), knjige (čitanje), ljepota (umjetnost), a tek na kraju su internet i društveni mediji. Knjiga se bavi time kako mudro živjeti u naše moderno doba te kako se pravilno hraniti kako bi naša percepcija i mudrost bile jasnije u svijetu koji vrvi informacijama i loše probavljivim sadržajem.

Knjigu ćemo lakše shvatiti ako pogledamo tko je autor. Naime, Brett McCracken urednik je te direktor komunikacije za The Gospel Coalition, autor je knjiga *Uncomfortable, Hipster Christianity* i *Gray Matters*. Magistrirao je na Wheaton Collegeu te na University of California u Los Angelesu. Filmski je kritičar, urednik i pisac koji je pisao za *The Wall Street Journal*, *The Washington Post*, *Huffington Post*, *CNN.com*, *Christianity Today* i dr. Brett McCracken relevantan je, vrlo svjestan sadašnjice i nudi zanimljivu perspektivu kulture i kršćanskog života.

Slici razumijevanja kršćanskog života kao mudrog življenja ova knjiga daje svoju notu. Podijeljena je u dvije velike cjeline. No prije nego što uopće obradimo ove dvije velike cjeline, potrebno je promotriti uvod u knjigu koji glasi *Nemudro doba*. U samom uvodu autor iznosi zabrinutost oko toga čime se hranimo u svijetu koji je oko nas te kako kao kršćani trebamo živjeti zdravije i zdravije unositi informacije u sebe, upravo kako bismo mogli biti mudri za ovaj svijet koji treba lijek. Naš je svijet zasićen informacijama na društvenim medijima i na internetu. Istina više nema svoju validnost, relativizirana je više emocijom i osobnim osjećajima negoli je definirana činjenicama. Društvo postaje samačko, boležljivo, bez rasuđivanja. Naime, autor zapisuje: „Naš svijet ima više informacija, ali sve manje mudrosti. Više podataka; manje jasnoće. Više stimulacije; manje sinteze. Više distrakcije; manje mirovanja. Više pontifikacije; manje promišljanja. Više mišljenja; manje istraživanja. Više govora; manje slušanja. Više za pogledati; manje vidjeti. Više zabave; manje radosti. Ima toga više, ali nas je manje“ (str. 11).

Prema McCrackenu previše jedemo, prebrzo jedemo i jedemo samo ono što nama odgovara. Naravno, ovdje se radi samo o metafori hrane, a ona se odnosi na informacije koje primamo. Trebamo zdraviju prehranu kako bismo bili sol i svjetlo, ne napuštajući ovaj svijet kakav je, već kako bismo naučili živjeti u njemu.

Prvi dio knjige zove se *Izvori naše bolesti*, a sadrži tri poglavlja. U prvom poglavlju pod nazivom *Informacijska proždrljivost* knjiga se bavi prevelikim unosom informacija koje ne možemo procesuirati. Skačemo s jedne informacije na drugu, ne dajući previše pozornosti ničemu, zatrpani smo društvenim medijima, pametnim napravama i satovima, koji koliko god da pomažu, toliko i odmažu jer nas čine podložnima anksioznosti i stresu, dezorijentirani smo i fragmentirani – na svim smo stranama. Zatim, bivamo impotentni živjeti u realnosti oko sebe, dok brinemo za onu virtualnu, imamo paralizu predanja i odlučivanja jer je previše izbora pred nama te stalno biramo lakši put i stvari s kojima se ne hvatamo u koštac. Autor će zaključiti: „...želja za znanjem vodi u žalost“ (str. 37).

U drugom poglavlju *Vječna novost*, McCracken nas uvodi u prebrzo procesuiranje informacija. Ovo poglavlje sažeto je mnogim argumentima koji nam otkrivaju naše funkcioniranje u svijetu informacija koje brzo teku. Autor objašnjava zašto stalno želimo nešto novo, zašto smo primorani biti *up to date* sa svim stvarima te govori o tome kako naš mozak ustvari ne može procesuirati toliko brzo ono što unesemo u sebe čitajući i promatrajući. Stalno mislimo da moramo biti prisutni, vrlo brzo vjerujemo u *fake news*, upravo zato što ne gledamo referentnost informacije. Drugim riječima, lutamo, a ni sami ne znamo gdje, pratimo ono što nam se nudi, a to što nam se nudi brzo nam se nudi jer već moramo trčati za onime što je naprijed, što je najnovije. Umjesto toga trebali bismo usporiti i shvatiti da je biblijska mudrost živjeti sporije, opisat će autor u ovom poglavlju.

Treće je poglavlje u prvoj cjelini „*Pogledaj u sebe*“ *autonomija* jer zbog lažnih informacija mi postajemo glavni izvor informacija, oslanjamo se samo na sebe, eksperti smo za sve (autor navodi da se to posebno pokazalo u COVID-19 razdoblju), imamo kontradiktorne stavove te smo postali bestjelesna bića koja svoju realnost nalaze u virtualnoj realnosti. Ono toliko utječe na nas čineći nas takvima da ignoriramo svoje tijelo i kakvo ono jest (autor ovdje također govori o mijenjanju spolova, problemu s rodom) te ne gledamo ljude kakvi oni zapravo jesu: „Ako 'osobnost' ili 'stvarno ja' nije temeljno povezano s fizičkim tijelom, možemo lako tvrditi da puka tijela (npr. fetusi ili ljudi na sondama) nisu 'osobe' ni u kojem smislu za koje se vrijedi boriti“ (str. 57). Također nastavlja: „Isključenje iz stvarnosti fizičkog svijeta olakšava ignoriranje fizičkog tijela u poimanju sebe“ (str. 59). Zaključak autora jest da ćemo imati samo svoju istinu umjesto da je istražimo i prihvatimo sa zahvalnošću.

U drugoj cjelini knjige *Izvori istine za život i mudrost* autor nas u uvodu želi upoznati s konceptom piramide koju smo opisali na početku, a nastaviti ćemo je sagledavati u nastavku ovog prikaza. McCracken ovdje definira da mudrost ne znači prikupiti mnogo znanja, imati sve informacije, znati sve odgovore, već s poniznošću priznati Boga i podrediti se Njegovoj vlasti. Autor navodi da je mudrost Božja ona koja je usredištena oko Boga. On je standard svemu kako bismo mogli živjeti s pravim sudovima i kako bismo napredovali (str. 67). *Duhovna piramida*

samo je prijedlog življenja, nikako neki guru vodič, a sama struktura piramide razlikuje se od hranidbe u načinu da dva temelja (Riječ i crkva) jesu nezamjenjivi dok su ostali dijelovi piramide pokazatelji istine koji nam služe za bolje i zdravije znanje. Autorov je cilj uistinu prikazati kako živjeti istinitiji, mudriji način života i potražiti ga i dalje od njegove knjige. Prvo poglavlje druge cjeline, ali ustvari četvrto poglavlje knjige zove se *Biblija*, koja jest temelj svemu:

Biblija je naš najvažniji izvor mudrosti jer je doslovno vječni Bog – mjerilo i izvor sve istine – koji se otkriva. Kakva čudesna stvar! Ipak, nažalost, mnogima od nas ona dosadi, teško je čitamo po navici, ako uopće. Naše Biblije skupljaju prašinu u mračnom kutu naših soba dok se naši *feedovi* na Facebooku stalno osvježavaju. Većina nas započne svoje dane (uključujući i mene!) tako da čitamo e-poštu i *tweetove* prije nego što pročitamo Božje riječi (str. 73).

Autor odvaja nešto vremena na autoritet Biblije, na djelo Duha u radu s Božjom riječi te nam daje nekoliko principa kako se ispravno njome koristiti: Pismo govori u sav naš život, Pismo definira našu paradigmu, Pismo je uvijek vrijedno kao cjelina, a ne samo neki dijelovi. Zatim navodi da je Pismo poticaj na štovanje i poslušnost te također da nećemo sve uvijek razumjeti iz njega. Riječ je dar koji moramo cijeniti više. U poglavlju *Crkva* govori o važnosti zajednice u svijetu individualizma. Prava je mudrost za autora ona biblijska gdje nismo mi u središtu, već sam Bog. U zajednici se oštrimo, ugrađujemo i susrećemo sa stvarima koje bismo inače izbjegavali. Crkva je mjesto na kojem prebivamo, za razliku od virtualne realnosti (gdje smo svuda prisutni) te je crkva mjesto koje ima svoj kontinuitet u svijetu koji se stalno mijenja.

U *Prirodi*, kao sljedećem poglavlju, autor se bavi „drugom“ knjigom Božjom (Calvin), a to je stvorenje, koje zna biti kruto, ali i dobronamjerno. Ono je stvoreno da bi ukazivalo na Boga, na Božju mudrost, a ne da bi bilo mudrost za sebe. Autor zanimljivo navodi: „Slava prirode nije sama sebi cilj. Ona nije bog za obožavanje. Ona je prizma i pojačivač Božje slave. Ona je kazalište, platno, katedrala, ali Bog je uvijek u središtu pozornice“ (str. 103). Mi promatramo svoj položaj u prirodi i bivamo poniženi pred Bogom, u usporedbi svoje veličine i Njegove veličine. Autor nastavlja dajući naglasak na prirodu kao na onu koja pokazuje Božju ljepotu, čak i kad je destruktivna. Mi smo dio prirode, dio stvorenja, ali smo jedini koji imamo savjest za razliku od ostalog stvorenja. Autor zaključuje kako na stvorenje, kao Bogom darovanom daru nama, treba gledati s poštovanjem i brinuti se za njega.

Sljedeće pak na što autor prelazi jesu *Knjige*, gdje se vraća na prvi temelj, a ono je Pismo, kao podlogu za sve ostalo. Knjige nam pomažu „brže slušati, sporije govoriti“ te na taj način pomažu nam spojiti se s ostatkom ljudi i također konstruirati naše znanje. Knjige su, odnosno riječi, za razliku od slika i videa, one koje su promišljene i precizne. Knjiga biva ona koja nudi novu perspektivu, ali ne samo nove knjige, već i one stare, koje su odležale kroz povijest i pokazale se valjanima i validnima. Autor navodi: „Knjige nas čine 'propustljivim' bićima, po prirodi

otvorenima za utjecaj, i to je način na koji rastemo“ (str. 123). No postavlja se pitanje, kako čitati? Čitajući stare knjige (C.S. Lewis će reći: „Za tri nove, pročitaj jednu staru“), zatim čitajući knjige koje izazivaju tvoj svjetonazor (čine da kritički razmišljaš) te čitaj ono što te čini zadovoljnim. U svemu tome kroz Riječ gledaj na sve ostale knjige.

Pri vrhu piramide nalazi se *Ljepota*, koju osjetimo, mirišemo, gledamo, čujemo, kušamo i dodirujemo. Što je to u stvarima ovog svijeta u kojima vidimo nešto što pokreće naša srca? Autor će reći da je to Bog. Bog je standard lijepoga (str. 132). Ono obuhvaća ne samo naš um, već i sva naša osjetila, naše biće, naše srce. Ljepota je svjedok za Boga, koja se sastoji od kontrasta i tenzije. Ona je ta koja utišava, nastaviti će autor, te koja nas odmara i na kraju svega vodi i usmjerava u štovanje. Na zadnjem mjestu piramide nalazi se *Internet i društveni mediji*. Ne možemo živjeti izvan toga svijeta jer i tu tamu treba rasvijetliti. Pri internetu imamo pristup znanju, zatim platformu s koje trebamo govoriti te otvoren pristup provjerenim i probavljenim informacijama. No kako se ponašati *online*? McCracken savjetuje da idemo sa svrhom, za potragom za kvalitetom, da usporimo, da pristupamo stvarima koje izazivaju naš svjetonazor te da dijelimo ono što je dobro. Internet ne treba napustiti, već otkupiti (str. 154).

No, pitat će autor u posljednjem poglavlju naslovom zaključka: *Kako izgleda mudrost*? McCracken preporučuje dobro razlučivanje kroz prehranu koju je naveo, zatim strpljivost u brzom svijetu informacija te poniznost u svijetu koji gleda samo na svoje dobro. Mudrost nije usmjeravanje prema nama samima, već je ona takva da se podlaže autoritetu koji je vanjski, a sloboda mudrosti nije „od“, već sloboda „za“ (str. 161–162). Gledajući na Boga, slušajući Njega i ljubeći ga, dolazimo do krajnjeg zaključka života mudrosti s konotacijom reformacijskog poziva da ono bude samo na Božju slavu. *Soli Deo Gloria!*

Kritički promišljajući o knjizi, možemo reći da je ovo knjiga koja dolazi u pravo vrijeme. Relevantna je i odgovara duhu vremena u kojem živimo. Kratka je, ali nije naizgled samo knjiga koja se bavi „kako“ živjeti kršćanski život u današnjem svijetu, već „kroz koje naočale“ gledati i živjeti kršćanski život. Knjiga odgovara na sve trenutne probleme navodeći sekularne autore, sekularna istraživanja te vodi čitatelja do primjene kroz upotrebu i citiranje Svetog pisma te navođenjem i kršćanske teologije. McCracken radi dobar balans između citiranja izvora koji su sekularni te kršćanskih pisaca (evanđeoskih, rimokatoličkih), iz novije i ponekad patrističke povijesti. Njegov pristup nije fundamentalistički, segregacijski, već poziv prema drukčijem gledanju na Kraljevstvo Božje i na ono što je od Boga stvoreno.

Iako knjiga na početku ima dosta negativan pristup svijetu u kojem se nalazimo, McCracken uspješno daje prave temelje argumentima o proždrljivosti i sitosti kakvu daje današnji svijet. No, nije pitanje za njega kako pobjeći od toga svijeta, već kako ostati pribran u tom svijetu. I to je naš izazov danas, kako ostati pribran i

triježan, tj. kako postati mudar u svijetu gdje je mudrost iskrivljena, odnosno gdje je smatrana samo količinom informacija? McCracken će reći doslovno: „Hrani se drukčije!“ Autor nam također mijenja perspektivu na Božje vlasništvo koje nam je dano i koje je stvoreno te u kojem sudjelujemo.

McCracken ima holistički pristup. Knjiga ima potencijal proširiti se na jedno još opširnije filozofsko kršćansko djelo o kršćanskom životu u modernom svijetu. Ono što se da primijetiti tijekom čitanja je da knjiga nije pisana da bi nas uvjerala na neki fundamentalistički način, već nas poziva da biblijskim promišljanjem o Božjem svijetu vidimo potencijal koji Bog nudi kršćanima za život u mudrosti. Knjiga nije „crno-bijela“ niti je liberalna, već je oslobađajuća i takva da poziva na nadahnuće jer prepoznaje Božji prst u svemu.

Iako autor odlično barata argumentima i opservacijama, knjiga je mogla biti napisana i drukčijom metodom poglavlja. Ovdje mislim na piramidu. Piramida možda nije najmudrija metoda upravo zato što je posuđena i stara. Naravno, kao što smo spomenuli, McCracken je drukčije opisao svrhu piramide (ne postoji loš dio u njoj). Možda se nekim drugim stilom moglo pristupiti svim ovim temama jer piramida danas više nije „toliko popularna“. No opet, možda ju je baš zato autor i uzeo kao prikaz za poglavlja kako bi sustavno objasnio svrhu svake stavke piramide. McCracken ima potencijal za još bolji kršćanski filozofski način pisanja te možemo očekivati još njegovih dobrih radova na temu življenja kršćanskog života u modernom svijetu.

Zaključno rečeno, ova knjiga pisana je jednostavnim stilom i nikako nije samo jedna u nizu popularnih kršćanskih knjiga. Knjiga je za svakoga, od akademika do studenta, od pastora do laika, na kraju – za svakog vjernika. Poziv je na bolji život, kvalitetniji život, koji je utemeljen na Pismu, unutar crkve, u misiji za ovaj svijet koji pripada Bogu. Moderno vrijeme nije vrijeme u kojem mislimo da je mudrost došla do vrhunca, već je vrijeme koje je u potrebi za pravom mudrošću. Jedino ako ćemo živjeti mudro, tj. relevantno i kvalitetno kao što ova knjiga i opisuje te ako ćemo dati svoj glas kulturi u kojoj živimo kroz evanđelje koje smo iskusili i koje govorimo, tek tada ćemo doprinositi Božjem svijetu koji je u potrebi za obnovom. Stoga, ovu knjigu preporučujem jer nas upućuje na Knjigu kroz koju otkrivamo kako bismo naučili razmišljati i djelovati na Božji način u svijetu koji ima samo svoj način.

Matej Sakač